

SZERKESZTŐSÉG:

Felelős szerkesztő: LENTE GÁBOR
KISS TAMÁS örökös tb. főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztőbizottság:

KEGLEVICH GYÖRGY,
a szerkesztőbizottság elnöke,
BÁLINT MÁRIA, BUZÁS ILONA,
DOMBRÁDY ZSOLT, FÁBIÁN ISTVÁN,
GREINER ISTVÁN, HANCSÓK JENŐ,
ifj. SZÁNTAY CSABA, KALÁSZ HUBA,
KISS TAMÁS, MERNYÁK ERZSÉBET,
SKODÁNE FÖLDES RITA,
SZÉPVÖLGYI JÁNOS, TÖMPE PÉTER,
ZÉKÁNY ANDRÁS

Szerkesztők:

ANDROSITS BEÁTA, DOBÓ DORINA,
KEGLEVICH KRISTÓF, KERTI GÁBOR,
NAGY GÁBOR, PAP JÓZSEF SÁNDOR

Szerkesztőségi titkár: SÜLI ERIKA

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelőik a szerkesztésért felel: LENTE GÁBOR

Szerkesztőség: 1106 Budapest,
Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808
E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: SZABÓ JÁNOS ZOLTÁN
Nyomdai előkészítés: HORVÁTH IMRE
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 11 400 Ft
Egy szám ára: 950 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
SÜLI ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1106 Budapest, Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon
(mkl.mke.org.hu) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
DOI: 10.24364/MKL.2024.10

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

A politikai boszorkánykonyhák receptkönyve azt írja, hogy egy olimpiai év nyara, amikor a közvélemény és a sajtó figyelmének lekötéséhez még egy labdarúgó Európa-bajnokság is hozzájárul, eszményi időpont arra, hogy gyökeres változtatásokat hajtsanak végre állami fenntartású rendszerekben – az érdekeltek érdemi ellenállása nélkül. Ezt a lehetőséget az idén maradéktalanul kihasználták a tudományfinanszírozás területén, s ennek a következményei csak évek alatt, fokozatosan válnak majd nyilvánvalóvá.

A magyar tudósok nagy részének jelenleg igencsak korlátozott hozzájárulása van az európai uniós forrásokhoz. Ennek hatásairól a Fiatal Kutatók Akadémiája készített tudományos igényű felmérést, amelynek eredményei az MTA weboldalán is megtalálhatók. E kieső lehetőségek pótlásának szándékával írták ki a HU-RIZONT nemzetközi kiválósági kutatási együttműködési program pályázatát. Számomra ebben két súlyosan ijesztő vonás is van. Az első az, hogy egy 24–36 hónapig tartó, 100–400 millió forinttal támogatott program elvárt minimális eredménye egy darab (!) Q1-es kategóriájú cikk publikálása. A másik pedig az, hogy a kiírás megjelenésének ténye is arra utal, hogy döntéshozóink szerint a magyar kutatók elzárása az európai forrásoktól hosszabb távon is fennmarad.

A legnagyobb sajtónyilvánosságot a régi OTKA alap kutatási programjának jelentős átszabása kapta, de napi hírértéke elsősorban annak volt, hogy friss Nobel-díjas fizikusunk mit gondol a magyar kutatókról, és nem annak, hogy az átalakítás mögött sejtethető stratégiai célok vajon valóban a magyar társadalom érdekeit szolgálják-e. A nyár közepén a HUN-REN Központ által támogatott kutatócsoportok létesítésére kiírt pályázat tervezetét négynapos (!) társadalmi egyeztetésre bocsátották, majd az eredeti ígérettel szemben szeptember elejéig mégsem írták ki.

Vajon mi kellene ahhoz, hogy a politikai vezetők ilyen esetekben a döntés előtt valóban meghallgassák a hozzáértőket? Mi kellene ahhoz, hogy az általuk felvállalttól eltérő véleményeket ne minősítsék automatikusan politikai indíttatásúnak?

Egy lehetséges válasz a politikai boszorkánykonyhák receptkönyvében is szerepel. Egy társadalmi üzenet akkor hatásos, ha egyszerű és sokszor ismétlik. A döntéshozók célcsoportjának szólhatna például az az üzenet, hogy „A tudomány működik”. Mi több, ha van lehetőség érvelni is mellette, akkor újra és újra fel kellene idézni azokat a nagyon látványos alkalmakat, amikor a kormányzat nem hallgatott a tudósok (egyébként gyakran kértlen) véleményére, s ennek súlyos következményei támadtak.

„Ha ilyen tendenciában rohanunk gyorsvonatunként a vesztünkbe, akkor nagyon gyorsan ki fogjuk méríteni az egészségügyi kapacitásainkat, és baj lehet belőle” – nyilatkozta a néhai Jakab Ferenc virológus professzor 2020 őszén, néhány héttel a Covid legtöbb áldozatot követelő hónapjai előtt. Aligha vitatja ma bárki is, hogy igaza volt.

„A technológia rohamos fejlődése mellett kétséges, hogy célszerű-e egyetlen technológiára alapozni egy ekkora volumenű gazdaságfejlesztési programot, hiszen korántsem egyértelmű, hogy a lítiumion-akkumulátor a jövő útja. Sőt még az sem biztos, hogy az elektromos járművek dominálják majd a közlekedést egy-két évtized múlva” – írta 2023 októberében az MTA Fenntartható Fejlődés Elnöki Bizottsága által kiadott állásfoglalás. Az elmúlt hónapokban a Központi Statisztikai Hivatal közleményeiből kiolvasható, hogy a meglátás igencsak bölcs volt.

Szerintem a magyar tudóstársadalomnak az unalomig kellene ismételnie ezeket az eseteket a döntéshozókkal való kommunikációban. Hiszen tudományos módszerekkel igazolták azt, hogy az ilyesmi alkalmas az emberek véleményének befolyásolására. Kezdetnek legalább mi magunk higgyük el, hogy a tudomány működik.

Pécs, 2024. október

Lente Gábor

TARTALOM

OKTATÁS

Lente Gábor: Nemzetközi Kémiai Diákolimpia Szaúd-Arábiában 286

Botlik Bence Béla: Elsőpró magyar győzelem a 7. Nemzetközi Kémiai Tornán 290

Szabó János Zoltán: Kémiantanítás és tehetséggondozás Kínában, egy nemzetközi középiskolában 291

SÉTÁK A TUDOMÁNY KÖRÜL

Hargittai István, Hargittai Magdolna: Tudomány körüli séta a Berliini Humboldt Egyetemen 293

KITEKINTÉS

Inzelt György: Kiről nevezték el? Henry és Dalton törvényei 297

Kutasi Csaba: Textiltermékek penészesedése, védekezés a károsító gombákkal szemben 303

Cimlapunkon:

A 2024-es Nemzetközi Kémiai Diákolimpia és Nemzetközi Kémiai Torna nagyszerű magyar csapatai

VEGYÉSZLELETEK
Lente Gábor rovata 308

A HÓNAP KÉMIAI PUBLIKÁCIÓJA 310

A HÓNAP HÍREI 312